

Soạn bài Lựa chọn trật tự từ trong câu - Ngữ văn lớp 8

Xem ngay hướng dẫn trả lời câu hỏi soạn bài Tìm hiểu các yếu tố tự sự và miêu tả trong văn nghị luận trang 113 sách giáo khoa Ngữ văn lớp 8 tập 2.

I. Yếu tố tự sự và miêu tả trong văn nghị luận

Câu 1. Đọc các đoạn văn trích trong *Thuế máu* của Nguyễn Ái Quốc (trang 113, 114 - SGK) và trả lời các câu hỏi.

- Vì sao trong đoạn trích thứ nhất có yếu tố tự sự nhưng không phải là văn bản tự sự, còn ở đoạn trích thứ hai tuy có nhiều yếu tố miêu tả mà lại không phải là văn miêu tả?

- Giả sử đoạn trích (a) không có những chi tiết cụ thể kể lại một kiểu bắt lính kì quặc và tàn ác, liệu ta có thể lường hết được việc mộ lính “tình nguyện” đã gây ra sự nhùng nhằng lạng lạng đến mức nào không? Còn ở đoạn trích (b) nếu thiếu những dòng miêu tả sinh động về những người lính Việt Nam bị xích tay, hay bị nhốt trong trường học, “*có lính Pháp canh gác, lưỡi lê tuốt trần, đạn lên nòng sẵn*” thì ta có hình dung rõ sự giả dối, lừa gạt trong lời kêu gọi về “*lòng sốt sắng đầu quân tấp nập và không ngần ngại*” được không?

- Từ việc tìm hiểu trên, em có nhận xét gì về vai trò của các yếu tố tự sự và miêu tả trong văn nghị luận?

Trả lời:

- Hai đoạn trích đã nêu được tác giả viết ra nhằm mục đích vạch trần sự tàn bạo giả dối của bọn thực dân. Nó thuộc kiểu văn bản nghị luận. Dù có nhiều yếu tố kể và tả song đó không phải mục đích chính của các đoạn vì thế nó không thể là văn bản tự sự hay miêu tả được.

- Nhưng nếu đoạn văn thứ nhất lược đi những chi tiết kể cụ thể về một kiểu bắt lính kì quặc, tàn ác thì chúng ta chắc chắn không thể thấy hết được sự nhùng nhằng lạng lạng trong việc mộ lính “tình nguyện” của bọn thực dân. Cũng vậy, ở đoạn sau nếu không có đoạn miêu tả sinh động về cảnh những người lính Việt Nam bị xích tay, hay bị nhốt trong trường học,... thì chúng ta cũng không thể hình dung rõ sự giả dối và sự lừa gạt trong lời kêu gọi về “lòng sốt sắng đầu quân tấp nập và không ngần ngại” được.

- Nhận xét về vai trò của các yếu tố tự sự và miêu tả trong bài văn nghị luận: Trong một bài văn nghị luận, lý lẽ và dẫn chứng là những yếu tố không thể thiếu. Cũng có thể không cần đưa vào các yếu tố tự sự và miêu tả. Tuy nhiên, nếu các yếu tố tự sự và miêu tả được đưa vào một cách thoả đáng sẽ giúp cho cách lập luận, cách nêu dẫn chứng hấp dẫn, sinh động hơn.

Soạn bài Lựa chọn trật tự từ trong câu - Ngữ văn lớp 8

+ Yếu tố tự sự được dùng để trình bày một chuỗi các sự việc, sự kiện nối tiếp nhau, sự việc này nối tiếp sự việc kia để cuối cùng dẫn đến một kết thúc, thể hiện một ý nghĩa. Còn yếu tố miêu tả giúp người đọc, người nghe hình dung ra những đặc điểm, tính chất nổi bật của sự vật, sự việc, người hoặc cảnh... làm cho chúng hiện lên trước mắt người đọc, người nghe với những đặc điểm như chúng vốn có.

+ Trong văn nghị luận, các yếu tố tự sự và miêu tả chỉ đóng vai trò phụ (giống như vai trò của các yếu tố biểu cảm). Vì vậy, việc dùng các yếu tố này cũng cần đúng lúc, đúng chỗ để làm tăng được sức thuyết phục cho bài văn nhưng không phá vỡ mạch lập luận của bài.

Câu 2. Đọc đoạn văn (tr. 115 - SGK) và trả lời các câu hỏi:

a) Tìm những yếu tố tự sự và miêu tả trong đoạn văn, cho biết tác dụng của chúng.

b) Vì sao trong đoạn trích tác giả lại không kể đầy đủ và cặn kẽ truyện *Chàng Trăng* và *Nàng Han*, mà chỉ tả cụ thể một số hình ảnh và kể kỹ một số chi tiết trong những câu chuyện ấy?

Trả lời:

a) Những yếu tố miêu tả và biểu cảm sử dụng trong đoạn văn:

- Yếu tố tự sự kể về chuyện chàng Trăng (mẹ chàng mơ thấy thỏ trắng nhảy qua ngực và đẻ ra chàng, sau đó chàng giết tên bạo chúa và biến vào mặt trăng) của dân tộc Mơ- nông và chuyện Nàng Han (có công đánh giặc ngoại xâm sau đó nàng bay về trời) của dân tộc Thái.

- Yếu tố miêu tả:

+ Mơ thấy thỏ trắng nhảy qua ngực.

+ Chàng không nói, không cười, chỉ thích chơi khiên đao

+ Dòng thác Pông-gơ-ni những vàng sáng bạc

+ Cờ lệnh bằng chần dệt ngũ sắc

+ Những vũng, những ao chi chít nối tiếp vết chân voi ngựa của quân nàng.

b) Tác giả không kể đầy đủ và cặn kẽ hai câu chuyện nêu trên, bởi vì thế, nó sẽ không có lợi cho việc làm sáng tỏ luận điểm. Luận điểm chỉ cần phục vụ bởi những chi tiết (trong hai truyện) có nét giống với truyện Thánh Gióng của người Kinh, vì thế kể ra và miêu tả

Soạn bài Lựa chọn trật tự từ trong câu - Ngữ văn lớp 8

tỉ mỉ các chi tiết trong cả hai câu chuyện là việc làm thừa thãi, gây sự rườm rà cho đoạn văn.

Câu 3. Từ việc tìm hiểu trên, hãy cho biết: Khi đưa các yếu tố tự sự và miêu tả vào bài văn nghị luận, cần chú ý những gì?

Trả lời:

Khi đưa các yếu tố tự sự và miêu tả vào bài văn nghị luận cần chú ý:

- Không dùng tràn lan các yếu tố miêu tả, tự sự bởi lẽ đây không phải là mục đích chính của văn bản nghị luận.
- Các yếu tố miêu tả và tự sự chỉ được dùng với mục đích làm sáng rõ, nổi bật luận điểm của bài văn nghị luận.

II. Luyện tập

Câu 1. Chỉ ra các yếu tố tự sự và miêu tả trong đoạn văn nghị luận (tr. 116 - SGK). Cho biết tác dụng của chúng.

Trả lời:

Những yếu tố tự sự và miêu tả có trong đoạn nghị luận của Lê Trí Viễn:

- Yếu tố tự sự:

+ Kể thời gian: sắp trung thu, mười mấy ngày qua, đêm trước rằm đầu tiên...

+ Kể sự việc, sự vật: trừ cái bực mình ban đầu khi bị bắt giữ vô cớ, cái khẳng định mình vẫn là khách tự do, chỉ là một xâu những sự vật linh kinh, lịch kích đáng lạ, đáng cười, đáng ghét của bộ mặt nhà giam...

Những yếu tố tự sự này tuy không nhiều nhưng cũng giúp người đọc hiểu rõ hơn về hoàn cảnh sáng tác bài thơ.

- Yếu tố miêu tả:

+ Tả ánh trăng: Bỗng đêm nay trăng sáng quá chừng. Trong suốt, bao la, huyền ảo, vỗ về. Ngay bên cửa sổ lồng bóng cây... Nó ấm áp tình tứ, nó rạo rục, nó muôn yêu, muôn thương thức, muốn chan hoà, muốn giải bày, bộc lộ...

+ Tả tâm trạng: bực mình, trong lòng rạo rục bao nỗi niềm, nó ấm áp tình tứ, nó rạo rục...

Soạn bài Lựa chọn trật tự từ trong câu - Ngữ văn lớp 8

Những yếu tố miêu tả kết hợp với biểu cảm giúp người đọc hiểu được khung cảnh đẹp của đêm trăng và tâm hồn phơi phới của thi nhân. Đó cũng là tình cảm của Bác dành cho thiên nhiên, cho ánh trăng đêm rằm.

Câu 2. Nếu viết bài tập làm văn theo đề bài "Nêu ý kiến của em về vẻ đẹp của bài ca dao *Trong đầm gì đẹp bằng sen*" thì em có cần vận dụng các yếu tố tự sự và miêu tả vào bài làm không? Vì sao?

Trả lời:

Nếu viết bài tập làm văn theo đề bài: "Nêu ý kiến của em về vẻ đẹp của bài ca dao *Trong đầm gì đẹp bằng sen*", có thể đưa vào một số yếu tố tự sự và miêu tả như sau:

- Miêu tả: tả vẻ đẹp của bông sen, của cành, của lá, của màu sắc và hương vị. Tả cảnh đẹp của sen trong đầm...
- Tự sự: kể một kỉ niệm về cảnh đầm sen giữa mùa hè hoặc một kỉ niệm về những câu thơ, bài thơ nói về vẻ đẹp của bông sen.